

La lectura dels tapers, en una evocació de Josep Martinell.

Les lectures del tapers i la premsa surera

Albert Juanola

«Es treballa tot cantant i la feina va endavant.

En poc temps, pel seu bon to el nomenen llegidor.

Per llegir no perd calers, amb taps paguen els demés».

Josep Martí i Clarà (*Bepes*)
(1909-1988)

En els obradors tapers, s'hi feia bona feina. Un llegia en veu alta, mentre els seus companys produïen taps, tot escoltant-lo. I aquests, el compensaven de la feina que deixava de fer, lliurant-li un nombre de taps, dels que anaven treballant mentre fruïen de la lectura.

S'esmenten entre les obres en aquell temps més demanades: *Don Juan de Serrallonga* de Víctor Balaguer i *Genoveva de Brabant* d'Antonio Contreras. També, tota mena de literatura fulletonesca de l'època, revistes i diaris.

Les publicacions més demanades

Entre els diaris i revistes destaquen:

El *Diario de Barcelona* (El Brusi) (1792), el més antic dels publicats a la península, i un dels més antics del món.

El setmanari humorístic més popular i de més llarga durada que ha existit a Catalunya: *L'esquella de la Torratxa* (05-05-1872/1939), amb sortida regular a partir del 19-01-1879. L'inventor del títol fou Serafí Pitarra, republicà, moderat fins a cert punt, lleugerament anticlerical i d'oposició, que mirava d'atreure's la petita burgesia i l'home de despatx.

La Campana de Gràcia (08-05-1870), republicà, anticlerical i menjacapellans, que feia política de flamarada, mirant de satisfer els obrers. El primer número sortí amb el subtítol de: «Setmanari bilingüe, donarà una batalla cada setmana, si se'n venen molts, tocarà a sometent». A partir del número 28 sortí totalment redactat en català.

El diari literari i polític que havia començat com a setmanari, el diari de la Lliga, *La Veu de Catalunya*, que s'edità des

de l'1 de gener de l'any 1899 fins al 8 de gener de l'any 1937, en què la redacció s'acomiadà dels seus lectors tot dient que se suprimia la seva publicació per manca de primera matèria.

Cu-cut (1902-1912), setmanari de gresca amb ninots, que defensava la política de la Lliga Regionalista.

I també *En Patufet* (03-01-1904/1938), nom mític de la història de la premsa infantil, el qual a través dels seus 1.806 números va ensenyar a llegir i escriure el català a gairebé tres generacions, i també defensà i propagà les tradicions i costums de la nostra terra.

També el *Pepitu* (26-11-1908/1937), revista picant que tenia per objectiu «fer riure».

Xut (1922-1936), revista d'humor dedicada íntegrament a l'esport, i sobretot al futbol; *El Be Negre* (1931-1936)...

Queda ben palès que al taper li agradava conèixer les notícies i esplaiar-se escoltant lectures diverses, amb la qual cosa els obradors es convertien en autèntiques escoles populars.

Per altra banda, de sempre, els pobles surers són llocs de lletraferits; amb una fecunditat extraordinària en l'edició de diaris i revistes parlant del suro, a causa dels complexos problemes i de les crisis econòmiques, i fent-se, a través de llurs pàgines, portaveus del suro, defensant-lo arreu.

Revistes de Palafrugell

En record d'aquelles publicacions que han anat naixent i desapareixent, tot i que la relació és incompleta, esmentaré que a Palafrugell, el 20 de juliol de l'any 1882, sortí al carrer el primer número d'*El Palafrugellense*, amb una tirada reconeguda de 325 exemplars, dirigit per Josep Gich i Fontanet, farmacèutic, i Miquel Torroella i Plaja, propietari d'alzines sureres a Fitor (Fonteta). L'any 1888 es transformà en el *Nuevo Palafrugellense* fins que a començament de l'any 1894 es fusionà amb *El Eco Bisbalense* donant lloc a *El Distrito*, de tendència republicana conservadora, fins que el 25 de març de l'any 1900 deixà de publicar-se com a tal.

En el segle actual, del 1900 al 1909 es publicà *El Nuevo Distrito*. L'any 1902, dirigit per Rafael Ferrer Solà (Pepe Tijeras), aparegué *La Crònica*, que l'any 1907 es transformà en un periòdic eminentment catalanista, dirigit aleshores per Joan de Linares Delhom.

També sorgí el setmanari *Baix Empordà*, òrgan de la Lliga Regionalista, nacionalista català i a la vegada de «dretes» de les d'aquells moments, fundat el novembre de l'any 1909 i desaparegut el 1936; en fou propietari l'industrial surer Joan Miquel Avellí, fundador de la gran casa surera Miquel, Vincke i Meyer, i a la redacció Josep Ganiguer. Hi desfilaren molt bones firmes, que feren gaudir amb la seva lectura, que ocupà quasi 30 anys de la vida local palafrugellena.

Igualment, hi havia *Industria Corchera*, butlletí gremial mensual, òrgan del Fomento de la Industria y Comercio Corcho-Taponero de Palafrugell, llavors sota la presidència de Guillermo Genover i Mató. La seva existència va anar des del mes de gener de l'any 1933 fins al mes de juliol de 1936.

BAIX-EMPORDÀ

SETMANARI NACIONALISTA

Any IV
Palafrugell 2 de Juny de 1920
Núm. 214

Redacció i Administració:
Plaça de la República n.º 3
Palafrugell

Impressió:
CARRER CAVALLETS, 81-81-11
IMPRENTA VALL, S

Any I
Palafrugell 12 de Maig 1900
Núm. 8

5 CENTIMS

LAS ESTISORAS

5 CENTIMS

La traducció de l'original de l'italià - Què? PERIODICH LITERARI, MITJ EN SERIO MITJ EN BROMA, original.

Any I - 1907-1908
Palafrugell, 27 d'Abril de 1922
Preu: 20 cts.

Rda VII Palafrugell 20 de Julio de 1907 Núm. 227

LA CRÓNICA

PERIÓDICO DE AVISOS Y NOTICIAS

Rda L Palafrugell 10 de Julio de 1909 Núm. 2

LA BOHEMIA

PERIÓDICO QUINCENAL

PROGRESO, AMOR Y LIBERTAD

La redacció en resposta de les cartes i comunicacions, de si desitgen les seves opinions, no s'ha de considerar les opinions.

REDACCIÓN Y ADMINISTRACIÓN
CALLE DE LA TARUNETA, NÚM. 21
18010

NÚMERO 5 CÉNTIMO

PALAFRUGELL, 25 DE DICIEMBRE DE 1893.

La lleva del suro.

Capçaleres de la premsa palafrugellenca.

Altres publicacions de l'època són: *La Comarca Federal* (1890), *La Verdad* (1896), *El Clamor* (1893), *El látigo* (1893), *La Sardana* (1895), *Les Estisores* (1900), *Llibertat* (1901), (1905), *La Imparcialitat* (1902), *Empòrium* (1905-1906), *Llevant* (1904), *El Intransigente* (1907), *La Pebrera* (1909), *La Bugadera* (1909-1910), *Lletres* (1909), *El Contribuyente* (1914), *Germanor* (1914), *Ressorgiment* (1914-1916), *Acción Social Obrera* (1918), *Esclat* (1918), *Informació Esportiva de les Tres Comarques Gironines* (1922), *Ara* (1931 i 1935-1938), òrgan del partit Esquerra Republicana de Catalunya, *Peix Fregit* (1932) del qual en fou l'ànima Josep Guílló, i, *El Camperol* (1934).

En temps més actuals tenim, la *Revista de Palafrugell* (gener 1962-1978) editada pel Patronat de l'Escola d'Arts i Oficis, de la qual Josep Guílló, Francesc Alsius i Granés, i Frederic Martí i Carreres (1918-1968) en foren fermes puntals; el mes de febrer de 1978 es va deixar de publicar, en el número 189/190 del seu any XVII.

D'aquest moment són també: *Fruïta del Temps* (1979, tres exemplars) que sorgí en la primera etapa dels actuals ajuntaments democràtics, *Can Bech* (1980-...), *El Campanar* (1987-...), que començà com a butlletí informatiu del Grup de Festes de Primavera, i tingué continuïtat com una autèntica revista, si bé amb un ara

surto, ara no surto..., retornant al seu origen més aviat com a butlletí.

I ara, des de maig/juny 1992, es troba de nou al carrer la *Revista de Palafrugell* en segona època, editada per una altra associació cultural anomenada El Pou d'en Bonet.

Tot això constata que les publicacions palafrugellenques són tanmateix nombroses, malgrat la poca durada d'algunes d'elles.

Revistes de Sant Feliu de Guíxols

A Sant Feliu de Guíxols, el 29 de setembre de l'any 1878 va aparèixer el primer exemplar del setmanari *El Eco Guixolense*, que en el mes d'octubre de l'any següent es convertí en l'òrgan oficial de la Junta de Defensa de la Producció e Industrias Corcheras; el seu primer director fou Joan Gener. L'onze d'abril del 1880 es titulà *El Guixolense*, dirigit per Hermenegildo Vila Saglietti. L'1 d'agost de l'any 1884 sortí *El Bajo Ampurdán*. Més tard, el 29 de març de l'any 1892 va néixer la *Revista Corcho-Taponera*, publicació de la Junta Suprema de la Producció e Industria Corcho-Taponera, de la qual era director Salvador Albert, i que durà poc: deixà de sortir l'octubre del mateix any. Del 1891 fins a l'any 1894 es publicà *El Noticiero*, setmanari il·lustrat que sortí per primera vegada el dia 29 de novembre de l'any 1891; el seu primer director fou Joan Arolas i Juani, al qual

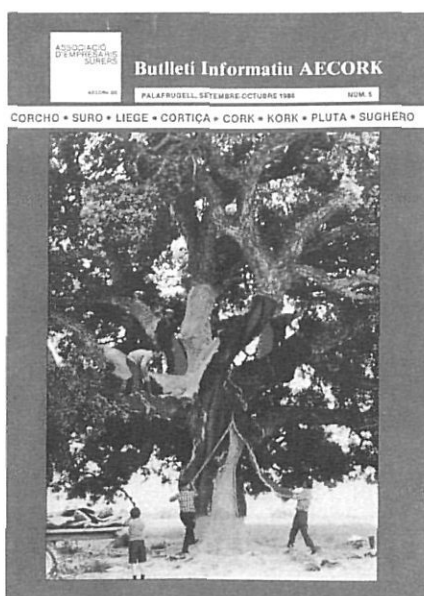
succeí en el seu càrrec, Josep Dausà; en el seu primer exemplar es feia especial esment que es dedicaria a treballar a favor de la indústria surera i pel ferrocarril de Sant Feliu de Guíxols. També existí *Lo Trapecer* (27-03-1898), setmanari satíric i humorístic.

En aquest segle, l'any 1900, començà la seva publicació *El Programa*, periòdic republicà-federal que deixà de sortir una temporada i va reaparèixer l'any 1907, fins al juliol de l'any 1936; durant cert temps va ésser dirigit per Francesc Irla (Xicu), germà de Josep Irla i Bosch (1876-1958), que fou president del Parlament i que passà a ésser també president de la Generalitat de Catalunya a l'exili, (durant 14 anys, després de l'afusellament el 15 d'octubre de 1940 del president Lluís Companys) i a la vegada «taper», amb la seva fàbrica de taps de suro al Var, a prop de Niça.

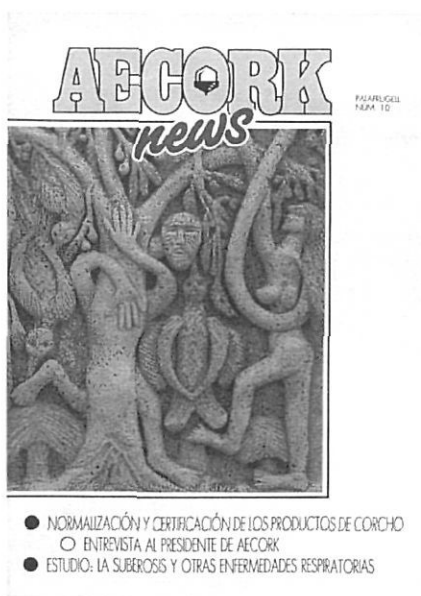
N'hi hagueren d'altres, com l'anarquista *El Propietario* (1890), *Siglo XX* (1892) federal i lliurepensador, *Acción Social Obrera* (1928) de la CNT...

Agullana, Palamós, Girona

A Agullana, l'any 1897, de la mà d'Eleuteri Serra i Joan Mallol aparegué el primer número d'un «periodich quincenal satíric, humorístich y literari» anomenat *Lo Tap de Suro*. La seva vida fou molt breu, durà només sis mesos, dotze foren els números que es posaren en impremta.

Les dues etapes de l'actual butlletí dels surers.

Un obrador de tapers.

A Palamós s'editaren, el 1891 *El Eco de la Redención*, «òrgano de la Logia Masónica del Gran Oriente Español», *La Labor Corchera* (1892), el setmanari català *La Senyera* (1898), i *La Redención Obrera* (1900-1937), el segon i el quart, periòdics defensors dels obrers suro-tapers.

A Girona, el seu *Surer Català*, periòdic fundat l'any 1911 per la Unió de Corcheros Catalanes, va tenir una vida molt curta, segons van argumentar, per manca de recursos materials. També hi havia *L'Autonomista* diari informatiu gironí dels primers trenta anys d'aquest segle, fins a l'any 1939, dirigit per Darius Rahola, i que fou portaveu de la ideologia republicana.

Fora de Catalunya

Fora de Catalunya també han anat sortint periòdics amb el «suro», en el seu vessant de l'economia i el seu entorn socio-cultural, com a motiu principals, així tenim que a Alburquerque (Badajoz) l'any 1876 es publicava *El Taponero*.

A Sevilla, el novembre de l'any 1905 aparegué *La Industria Corcho-Taponera*, i com a successor, *Boletín Corchero*, el 30 de novembre de 1907, amb una duració que arriba fins al mes de maig de l'any següent, continuant com a quinzenal des del mes de juny de l'any 1909 fins a mitjan 1936. El seu director,

José A. Borrallo, fou un gran defensor de la indústria surera a Andalusia.

L'any 1904, Alberto Dauffin, dirigia *Corcho y Tapones* amb la inscripció: «este periódico no pertenece a ningún partido político, ni está subvencionado».

A Aracena (Huelva), apareix *El Distrito*, pels volts de l'any 1910.

A Madrid, ha existit *Suber*, butlletí mensual d'informació surera, editat per la Delegació del Ministeri de Comerç, per al suro. Durà des del mes de març de 1958, fins al desembre del mateix any.

Les revistes d'avui

Avui dia, podem estar contents que dins el ventall de les publicacions de premsa comarcal gironines, hagi sortit de nou *El Tap de Suro*, revista trimestral d'Agullana, sota la direcció d'Enric Tubert i Canada, vuitanta-vuit anys després d'aquell número dotze de *Lo Tap de Suro*, que el 1897 s'acomiadà dels seus lectors amb una editorial titulada «Arreuvre». El número zero d'aquesta nova edició està datat al mes d'agost de l'any 1985. L'any 1988 rebé de la Diputació de Barcelona, en un acte celebrat a Berga, el premi «Tasis Torrent» de premsa comarcal a la millor publicació local o comarcal editada en nuclis de població de menys de 10.000 habitants (Agullana té uns 700 habitants).

També del butlletí informatiu *Aecork* editat bimensualment per l'Associació d'Empresaris Surers de la província de Girona (ara de Catalunya). Durant la presidència de Joaquim Jubert i Figueras, el seu primer número sortí al començament de l'any 1986, continuant de forma ininterrompuda fins al mes de desembre de 1988. A continuació, i coincidint amb una nova Junta Directiva de l'esmentada associació, presidida per Enric Vigas i Bonany, el juny de 1989, es convertí en revista bimensual amb el nom d'*Aecork-news*.

Altres revistes formen part de l'actual patrimoni de premsa de les nostres contrades sureres, com *L'Àncora*, setmanari guixolenc dirigit per Margarida Wirsing, que l'any 1949 substituï l'esportiu *Chut*. El mensual de Palamós *Proa*, que sorgí en la postguerra, per primera vegada el desembre de 1955, i que ha passat per diverses etapes. Es parla d'una altra *Proa*, que s'autodefinia com a setmanari d'esquerra, aparegut a Sant Feliu de Guíxols el 4 d'abril de l'any 1936, essent obvi que no durà gaire temps. I *Llum i guia*, de Cassà de la Selva, que compleix ara els cinquanta anys de publicació ininterrompuda.

Albert Juanola és secretari de l'Associació d'Empresaris Surers de Girona